

Tien stappen om als kerk meer intercultureel te worden

• **Marien Kollenstaart**

Christenen met en christenen zonder migratieachtergrond leven vaak langs elkaar heen. Hoe kun je als lokale gemeente je meer openstellen voor bezoekers uit andere culturen?

De stichting Samen Geloven deed onderzoek naar hoe het gesteld is met intercultureel kerk-zijn in verschillende kerkgenootschappen in Nederland en in omliggende landen. Op basis hiervan tien stappen die je als gemeente kunt zetten op weg naar (meer) intercultureel kerk-zijn.

1. Praat over het waarom

Motieven om contact te maken met mensen uit andere culturen kunnen heel verschillend zijn. Zelf ben ik me er bewust van geworden wat huidskleur met je doet doordat mijn kinderen-van-kleur allemaal opgroeiden in een witte omgeving en dito gemeente in de Protestantse Kerk. Open staan voor meer diversiteit in je kerk kan het gevolg zijn van bijvoorbeeld je buitenlandervaring, waardoor je andere culturen en geloofsbelevingen als verrijking ziet, of door een missionair verlangen. Dit zijn maar enkele voorbeelden. Ga het gesprek hierover aan. Dit inspireert en helpt om als gemeente meer open te worden.

2. Wees je bewust van je omgeving

Waarom is Jezus de Zoon van God en waarom worden er gehandicapte kinderen geboren? Deze twee brandende vragen had een Iraanse

man die op een zondagmorgen mijn kerk binnenstapte. Hij had een droom gehad over Jezus en wilde meer van Hem weten. Dit leidde uiteindelijk tot een dooptraject en de vorming van een regionale Iraans-Nederlandse Bijbelstudiegroep.

Een protestantse gemeente in België is in tien jaar tijd veranderd van een witte gemeente naar een kerk waar op zondagochtend driekwart van de bezoekers een migratieachtergrond heeft. Deze transformatie begon met het verlangen relevant te zijn voor de buurt. Asielzoekers bleken opvang nodig te hebben. Ze werden geholpen en kwamen ook op zondag naar de kleine, vergrijsde gemeente, waardoor er nieuw elan ontstond.

Vaak begint de bezinning op intercultureel kerk-zijn als de omgeving daar aanleiding toe geeft. Het is nodig die omgeving in het vizier te krijgen, bijvoorbeeld door de verschillende nationaliteiten en relevante organisaties in je buurt in kaart te brengen.

3. Vraag naar behoeften

„Ik wil best Meri en Hatem helpen verhuizen, maar ook nog bij hen eten en over Jezus praten hoeft van mij niet.” Het blijkt dat de behoeften van mensen met een migratieachtergrond en het aanbod van kerken vaak niet matchen. Migranten zoeken een nieuwe familie, willen integreren, ruimte voor hun geloofsbeleving, hun gaven inzetten

en geloofsgesprekken. Vrijwilligers zijn vaak beperkt in hun tijd en soms niet zo gewend om over hun geloof te spreken. Veel gemeenten vinden het lastig om migranten in een kerkdienst ruimte bieden voor hun gaven en geloofsbeleving. Vragen naar de behoeften van de ander en bezinning op hoe je als gemeente hierbij kan aansluiten, vormt een belangrijke stap.

4. Vorm een visie en maak beleid

Een vaste kerkbezoeker ergerde zich groen en geel aan geroezemoes achter haar, draaide zich om en beet de tolk een hartgrondig „sssst!” toe. Intercultureel gemeente-zijn is niet altijd gemakkelijk en kan op weerstand stuiten. Dan is het goed om als kerk een breed gedragen visie te hebben, bijvoorbeeld over het verlangen om het Evangelie te vertalen voor bezoekers uit andere culturen. Maak van daaruit beleid dat aansluit op de situatie en dat relevant is voor mensen uit andere culturen. Visie en beleid moeten besproken en steeds herhaald worden, zodat hopelijk de hele gemeente erin kan meekomen.

5. Bouw aan intercultureel team

In een gemeente liep een enthousiaste diaken voorop in het verbinden van migranten aan gemeentelieden, totdat hij door een burn-out uitviel. Vaak hangt het interculturele werk aan een kartrekker. Pioniers zijn hard nodig, maar ook een

team daaromheen is van belang. Het is goed als de leiding van de kerk daarin vertegenwoordigd is. Daarnaast liefst ook een bruggenbouwer vanuit de culturen die je wilt bereiken. Zo bouw je aan een sterk intercultureel team.

6. Deel je leven

Nadat een Syrische man uit mijn kerk mij zijn verdrietige levensverhaal had verteld, zei hij jaloers tegen mij: „Maar met jou gaat alles goed!” Mijn gedachte was: „Je moest eens weten...” Er was ongelijkwaardigheid in ons contact. Later sprak ik wel eerlijk over mijn zorgen met een Iraanse broeder in een privésituatie vergelijkbaar met de mijne, met als grote verschil dat hij gevlucht was en ik niet. Wederzijdse uitwisseling maakte die band gelijkwaardiger. Intercultureel kerk-zijn kan niet zonder wederkerige relaties.

7. Wees gastvrij

Een kerk in Engeland zorgde dat er naast een witte ook een zwarte pop was bij de oppas. Toen een Afrikaans gezin de kerk bezocht, rende het kind meteen naar die pop. Dit raakte de ouders zo dat ze lid werden van die gemeente.

Aan een Amerikaan die al drie maanden in een Nederlandse kerk zat, werd al die tijd niet gevraagd of hij vertaling nodig had. Hij hield vol, maar begreep er niets van.

Zorg dat je kerk in uitstraling en

Pioniers in het interculturele werk zijn hard nodig maar ook een team daaromheen is van belang

„Zorg dat je kerk in uitstraling en communicatie gastvrij is voor bezoekers met een andere huidskleur.“ beeld iStock

communicatie gastvrij is voor bezoekers met een andere huidskleur, culturele achtergrond en/of taal.

8. Bied interculturele activiteiten
Kerken zijn over het algemeen actief in het aanbieden van praktische hulp. Dat betreft vaak het eerste contact met mensen met een migratieachtergrond. Alleen willen veel migranten meer: hun leven delen en geloofsgesprek. Daarom is het goed om andere activiteiten aan te bieden als vervolcontact, bijvoorbeeld een gesprekskring, als ze vragen hebben over het christelijk geloof, of een maatjesproject.

9. Benut talenten

Vaak zie je mensen uit andere culturen wel even aanhaken maar op den duur langzaam verdwijnen. Dat kan komen omdat ze het gevoel blijven houden gast te zijn. Hoe kunnen ze zich ook volwaardig gastheer of gastvrouw voelen? Er zijn kerken die heel bewust mensen met een migratieachtergrond vragen voor het welkomsteam, om kosten te zijn, om te musiceren of om zitting te nemen in de kerkenraad.

10. Werk aan lerende houding

Een Afrikaanse bezoeker stond bij de koffie na de dienst alleen en ging naar huis zonder door iemand aangesproken te zijn. Contact leggen met iemand van een andere cultuur is spannend. Je moet de

Een kerk in Engeland zorgde dat er naast een witte ook een zwarte pop was bij de oppas

drempel overgaan naar iemand die anders is dan jij. Intercultureel kerk-zijn heeft alleen kans van slagen als je nieuwsgierig bent naar die ander, wilt luisteren en je hart en leven wilt openen. Vanuit deze houding zal blijken dat samen geloven leerzaam, inspirerend en tot zegen is. Niet alleen voor die nieuwe bezoeker, maar misschien nog wel meer voor jezelf.

De auteur is predikant en als onderzoeker/toeruster namens de stichting Geloofsinburgering verbonden aan Samen Geloven.

GEZONDHEID EN PSYCHOLOGIE

Zorg over het kwetsbare leven

● Janneke de Man-van Ginkel

Hoe is het mogelijk. Uitgerekend Nederland, dat in Europa het op een na hoogste niveau van welvaart heeft, kreeg begin deze maand een stevige berisping omdat het mensen met een handicap onvoldoende in staat stelt om voluit en onbelemmerd deel te nemen aan het maatschappelijke leven. Verschillende media berichtten er in de afgelopen weken over: de toegankelijkheid van onderwijs, openbaar vervoer en arbeidsmarkt is onder de maat, mensen verdwalen in het oerwoud van regels en procedures voor zorg en ondersteuning en er is veel te veel ongelijkheid in de zorg en ondersteuning. Het is niet de eerste de beste organisatie die deze scherpe kritiek geeft. Die komt van de Verenigde Naties (VN). Die hebben in 2006 het verdrag inzake rechten van personen met een handicap (het VN-verdrag Handicap) opgesteld. Dat wil „de rechten en waardigheid van personen met een handicap of beperking beschermen”.

Nederland heeft dat verdrag in 2016 ondertekend. Een comité dat erop toeziet of de VN-leden zich voldoende inspinnen om mensen met een beperking in staat te stellen volwaardig aan de maatschappij deel te nemen, heeft de situatie in Nederland onder de loep genomen.

Het beeld dat daarover uit het rapport naar voren komt, liegt er niet om. Want ook al start het rapport met zeven positieve punten, het vervolgt met een lange lijst van in totaal 96 punten van zorg. Uit het rapport rijst een beeld op van een samenleving waarin de gezonde, sterke en zelfredzame mens de norm is. Die samenleving vertoont de neiging om alles en iedereen die daarvan afwijkt uit te sluiten.

Soms in de meest letterlijke zin, zo blijkt uit artikel 20b van het rapport. Daarin uit het comité zijn bezorgdheid over de melding van druk van zorgverleners op ouders die zwanger zijn van een kindje met Down, of een andere beperking, om de zwangerschap af te breken. Ook in artikel 42a van het rapport klinkt dit scherp door. Daarin wordt de zorg uitgesproken over het opgenomen zijn in een instelling zonder uitzicht op terugkeer naar huis, terwijl er bovendien meldingen van geweld en misbruik in instellingen gedaan zijn.

Het rapport wekt de indruk dat de Nederlandse samenleving het kwetsbare leven zo niet minacht, dan toch ten minste

onderwaardeert. Hoe is dit mogelijk, in een welvarend land als Nederland? Wat zegt dit over de staat van onze beschaving? Als de mate van beschaving van een land is af te meten aan de zorg voor het kwetsbare leven (dat wordt vaak gezegd), dan staat het er met onze beschaving niet zo best voor.

Van beschavingen weten we uit de geschiedenis dat deze opkomen, blinken en verzinken. Vorige jaar publiceerden Martin Scheffer en collega's een boeiend artikel (PNAS, 20-11-2023) over dat "blinken" en "verzinken" van beschavingen. Zij noemen factoren die een samenleving kwetsbaar lijken te maken voor teloorgang, zoals rijkdom die steeds meer in handen komt van een kleine elite (waardoor de kloof tussen elites en de overige burgers groter wordt), slechtere besluitvorming (waarin de gemaakte keuzes eerder in het voordeel zijn van de elite dan van het publiek) en toenemende complexiteit van maatschappelijke systemen die te veel middelen opslokken. Het VN-rapport kan gemakkelijk het gevoel geven dat dit ook het beeld van onze samenleving is, onbarm-

Ben ik bereid de tweede mijl te gaan met mijn kwetsbare medemens?

hartig zichtbaar gemaakt in het rapport.

Is dit het dan? Moeten we het hoofd in de schoot leggen? Nee. Ook al richt dit rapport zich op de overheid, het kan ons ook helpen om naar ons eigen denken en handelen te kijken. Bloeiende beschavingen worden gekenmerkt door gezonde gemeenschapszin, waarbij mensen voor en met elkaar de schouder eronder zetten. Daar kun je ook als individu mee beginnen. Bijvoorbeeld door jezelf de vraag te stellen: Ben ik bereid de tweede mijl te gaan met mijn kwetsbare medemens, zoals de Heere Jezus zijn discipelen in Mattheüs 5:41 leerde, ook als dat moeilijk is? Dat is genoeg. En tegelijk kan dat een wereld van verschil maken voor de ander, zodat die toch volwaardig aan onze samenleving kan deelnemen.

De auteur is universitair hoofddocent verpleegkunde in het Leids Universitair Medisch Centrum.

Over Opinie

De lengte van een opinieartikel bedraagt 550 of 750 woorden. Ook kunnen abonnees door een ingezonden brief reageren op de redactionele inhoud van het RD. Inzendingen (max. 250 woorden) moeten zijn voorzien van naam en adres van de schrijver. Er kan niet worden gereageerd op Opgemerkt, Kerkelijke Pers, ZoGezgd, meditaties en boekrecensies. De redactie behoudt zich het recht voor inzendingen (zonder overleg) te redigeren en/of in te korten of zonder opgave van reden te weigeren. Plaatsing van artikelen of brieven betekent niet dat de redactie ermee instemt. De schrijver geeft aan Erdee Media Groep een niet-exclusieve licentie om zijn inzending vast te leggen, te verveelvoudigen en te verspreiden, in welke vorm ook.

Coördinatie: Wim Lemstra en August Moens

E-mailadres Opinieartikelen: opinie@rd.nl | E-mailadres Opgemerkt: hoofdredactie@rd.nl